

Zondag Gaudete

Lezingen

- Sef 3, 14-18a (De Heer zal zich om u verblijden)
- Lc 3, 10-18 (Er komt iemand die sterker is)

Homilie

Beste mede-gelovigen,

Johannes de Doper was een predikant, zijn tijd ver vooruit. Aan elke groep mensen afzonderlijk gaf hij, Johannes de Doper een passend antwoord (en in feite een en hetzelfde aan allen):

- Zo antwoorde hij aan de tollenaars om niet méér te vorderen dan voorgeschreven was. (Lc 3,12-13)
- Zo aan de soldaten om niet met valse voorwendselen geld af te persen of op buit uit te gaan (Lc 3,14): een aanwijzing dus dat er wél een systeem van vaste soldij in de krijgsmacht bestond om soldaten niet als rovers te werk te laten gaan op zoek naar levensonderhoud.

Maar deze en andere plichten in een beroep richten zich tot bepaalde personen.

De barmhartigheid echter is een praktijk voor iedereen en daarom ook een plicht voor iedereen, noodzakelijk voor alle beroepen en alle leeftijden; barmhartigheid moet door alle mensen worden beoefend. Tollenaar noch soldaat wordt hiervan uitgezonderd, boer noch stedeling; rijk en arm, voor allen gezamenlijk geldt de oproep te delen met wie niet heeft en daarbij eigen kleding, spijs of drank niet te ontzien (Lc 3,11).

Barmhartigheid maakt de deugden volledig en wordt daarom aan allen voorgehouden als belichaming van volmaakte deugd. Toch houdt de barmhartigheid zelf een maat: de draagkracht is afhankelijk van de menselijke omstandigheden. Niemand hoeft zich van alles te ontdoen maar hij dele met de arme van wat hij heeft.

Wat moeten we doen?

Dat vraagt om uitleg. Eerst het **‘wat’**.

Johannes houdt zijn preek als een oordeel, daar klinkt weinig evangelie in door. Toch is dit een van de eerste hoofdstukken van wat wel een evangelie is en het wordt gelezen in de Adventstijd, want de komst van de Messias blijkt hieruit: dat zijn toehoorders met schrik zitten, schrik door Johannes verwekt de aankondiging van Jezus. Zij zitten met een vraag op hun lever, een verontrustende vraag, een vraag waardoor je wakker schrikt.

Het is de verwachting, die ongeweten en onvermoede komst van de Messias die hen deze schrik doet krijgen. En later, bij het optreden van Jezus, zien we deze vragen opnieuw over: wat moet ik doen? Of wat moet ik laten? De steeds weerkerende vragen.

- *‘Meester, wat moet ik doen om deel te krijgen aan het eeuwige leven?’*
- En alle personages in de gelijkenissen van Jezus stellen zich vragen. De dwaze rijkard: *‘Wat moet ik doen? Ik heb geen ruimte om mijn voorraden op te slaan. Wat ik zal doen, is dit: ik breek mijn schuren af en bouw grotere, waar ik al mijn graan en goederen nog hoger in kan optasten.’*
- De onrechtvaardige rentmeester: *‘Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me.’*
- De eigenaar van de wijngaard met de onrechtvaardige pachters: *‘Wat moet ik doen? Ik zal mijn geliefde zoon naar hen toe sturen, voor hem zullen ze toch wel ontzag hebben?’*

Het is de komst van de Messias die deze noodzakelijke, prangende vraag in onze harten wekt: Wat moeten wij doen?

(Het grote probleem van ons mensen is dat wij geen idee hebben van wát wij moeten doen. In het evangelie naar Lucas is dit Jezus laatste woord aan het kruis: *‘Vader, vergeef hun, want ze weten niet wat ze doen.’*)

Het is ook helemaal niet gemakkelijk om zo’n fundamentele vraag te stellen: *‘Wat moeten wij dan doen?’*, want je opent daarmee je bestaan voor de zeggenschap van een ander, je maakt je afhankelijk van een ander inzicht. Het is veel gemakkelijker om in een eigen gesloten moraliteit te blijven ronddraaien, je te verschansen binnen de etiquette van wat in jouw

kring gewoon is. Je zegt alle gesprek af, je dekt jezelf in, je speelt op safe, je wentelt je zelfrechtvaardiging en laat vooral geen vraag toe. Want een vraag maakt onzeker. Als je een vraag stelt, geef je daarmee te kennen dat je het niet weet, dat je in jouw in zichzelf gesloten systeem het licht van een ander nodig hebt. Voor menig een onverdraaglijke gedachte.

Nu over het **‘moeten’**.

Je bent gelukkig als je wéét wat je móet doen en dat juist het ingewikkelde leven zo eenvoudig maakt, en dat je het dan ook doet!

Daar komt nog iets bij: dat jij weet wat je moet doen, veronderstelt ook dat je het kúnt. *‘Moeten’* veronderstelt *‘kunnen’*.

Nu over het **‘wij’**. Die vraag wordt tot driemaal toe gesteld: *‘Wat moeten wij dan doen?’* Dat is een heel belangrijke vraag, want meteen als je dat vraagt, ben je niet machteloos meer. Niet een speelbal op de golven. Niet een ding waarmee maar wordt gedaan. Niet het slachtoffer van de omstandigheden. Nee, je kunt iets doen en dat wil je ook: *‘Wat moeten wij dan doen?’*. Je kunt verschil uitmaken. Jij bent nu aan zet. Door deze vraag word je subject en je wordt autonoom, zelfstandig, vrij, eindelijk volwassen.

Johannes de Doper laat zich niet voor de gek houden. Hij zegt het ons recht in ons gezicht. In de Bijbel heet dat evangelie, goed nieuws. Johannes vraagt niet dat belastingontvangers geen belastingen meer zouden innen, of dat soldaten zouden deserteren. Zijn boodschap is eenvoudig: sociale rechtvaardigheid. Deel wat je bezit, wees eerlijk, verdruk niemand. Hij roept niet op tot heldendaden. Maar soms lijken heroïsche dingen eenvoudiger dan het doordeweekse leven goed te leven.

Hoe kan ik het goddelijke in mijn gewone daden binnenbrengen en zo mijn geloof verlevendigen? Wat moet ik doen om me voor te bereiden op de ontmoeting met de Messias, op Kerstmis? Doen wat je moet doen.

Beste mensen,

Johannes houdt zijn donderpreek met als eerste woord níet: *‘Beste mensen’* maar: *‘Addergebroed!’* en als laatste woord: *‘De bijl ligt al aan de wortel van de bomen; iedere boom die geen goede vruchten voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen.’*

Zo kórt kan het zijn. Maar ook zo gróót de impact.